

mededelingen van de Vereniging voor Heemkunde in Klein-Brabant

december 1995

v.u. : Luc Rochtus, Van Breesstraat 33, 2018 Antwerpen

N. 1.

Een nieuw initiatief.

Dit is de eerste nieuwsbrief van de Vereniging voor Heemkunde in Klein-Brabant.

Het jaarboek van onze Vereniging is reeds meer dan dertig jaargangen een vaste waarde en het is de bedoeling deze jaarlijkse regelmaat te behouden.

Daar waar ons jaarboek grotere thema's en heemkundige onderwerpen grondig en uitgebreid behandelt, is het de bedoeling van deze nieuwsbrief door een verschijning van minstens eenmaal per jaar de tijdspanse van het wachten op het volgend jaarboek te overbruggen met een verzameling en bloemlezing van heemnieuws, tips, kroniekjes en wetenswaardigheden van en uit ons Kleinbrabants heem.

Het was eens te meer ons gedreven bestuurslid en publicist Benny Croket die de idee van deze nieuwsbrief lanceerde en er ook coördinator van zal zijn. Benny Croket is op publicatiegebied niet aan zijn proefstuk. Zopas verscheen nog van zijn hand een monografie van de Caneghemhoeve en dui-ventil te Wintham.

In elk geval hopen wij dat deze nieuwsbrief in de toekomst u meermaals aangenaam zal verrassen.

Veel leesgenot,

Luc Rochtus

Een kerst- of nieuwjaarsgeschenk waarmee u uw familieleden of vrienden zult plezieren :

SINT-BERNARDS-AAN-DE-SCHELDE

De Brabantse abdij in Hemiksem, de Kleinbrabantse abdij in Bornem
heemkundig jaarboek 1995

nog enkele exemplaren te verkrijgen aan 650 Fr. bij onze leden of via ons rekeningnummer

De duiventoren van de Canegemhoeve te Wintham : eindelijk gerestaureerd.

Eindelijk is het zover : de restauratie van de duiventil en het aanpalende bakhuis met bakoven nadert zijn voltooiing. Gedurende vijf jaar is deze toren te Wintham het zorgenkind van onze Vereniging geweest.

Toen tijdens een bestuursvergadering in 1990 beslist werd om dit eenvoudig klein monument, als deel van ons Kleinbrabants bouwkundig erfgoed, van zijn definitieve verval te redden, hadden we niet gedacht dat het nog zo lang zou kunnen duren. Maar één ding was zeker : niets kon ons nog tegenhouden. De eigenaars overtuigen, vergaderingen beleggen, bestekken opmaken, plans laten tekenen, en de ganse administratieve rompslomp, hebben uiteindelijk geleid tot de noodzakelijke handtekening van toenmalig minister Sauwens.

Zodat de eigenlijke bouwwerken pas een aanvang konden nemen in de maand september van dit jaar. Maar wat betekenen die vijf jaar voor een monument dat al vijftig jaar stond te wachten op restauratie, voor een toren die meer dan driehonderd jaar geleden werd gebouwd ? Enkel het resultaat telt, en dat mag er wezen.

Het initiatief van de Vereniging voor Heemkunde in Klein-Brabant om de beschermde duiventil te restaureren, kreeg bij de campagne 'Monumenten, wij zorgen ervoor' van de Koning Boudewijnstichting 500 000 fr. toegewezen, dit in het kader van haar programma 'Bouwkundig erfgoed'.

Omdat de duiventoren een beschermd gebouw is konden ook subsidies bekomen worden van het Vlaams gewest, de provincie Antwerpen en de gemeente Bornem.

Wij namen het op ons het aanpalende niet-beschermd bakhuis eveneens te restaureren. Voor de financiering hiervan worden aftrekbare giften van particulieren, bedrijven of instellingen in dank aanvaard.

Stort daarom uw bijdrage op het nummer 000-0000004-04 van het Fonds Bouwkundig Erfgoed van de Koning Boudewijnstichting, Brussel, met vermelding : PDB-Duiventoren Bornem.

Bedragen vanaf 1000 fr. zijn fiscaal aftrekbaar. Vergeet niet uw nationaal registratienummer te vermelden. De Koning Boudewijnstichting bezorgt u dan een fiscaal attest.

Alle schenkers vanaf 5 000 fr. ontvangen bovendien de brochure 'De Canegemhoeve en haar duiventil' van Benny Croket.

Voor verdere inlichtingen : Koning Boudewijnstichting Fonds Bouwkundig Erfgoed Brederodestraat 21, 1000 Brussel ☎ 02/511 18 40 of bij de leden van de Vereniging voor Heemkunde in Klein-Brabant.

We hopen dat deze restauratie een voorbeeld mag zijn voor andere verenigingen of particulieren in Klein-Brabant om bepaalde sites te laten klasseren en er een restauratiedossier over samen te stellen, zodat onze streek gevrijwaard blijft van verval, afbraakwoede en verregaande verstedelijking .

Benny Croket

Ken onze archieven.

Hij of zij die opzoekingen wil doen over zijn voorouders in een bepaalde gemeente of informatie zoekt over gemeentelijke, en soms zelfs parochiële, aangelegenheden, kan niet voorbij een gemeentearchief.

Reeds meer dan zeven jaar zijn de historische documenten van Bornem en deelgemeenten ondergebracht op de moderne en degelijk ingerichte archiefzolders van het Landhuis, en beschikbaar gesteld voor het publiek. En met een steeds toenemend aantal bezoekers kan men van een blijvend succes spreken, zodat men zich kan gaan afvragen of er niet meer openingsuren moeten voorzien worden.

Wat is er te vinden in dit archief : van Bornem zijn er de kopies van de parochieregisters (PR) tussen 1610 en 1797 en van de registers van de Burgerlijke Stand (BS) van 1797 af tot 1890. Ook de originele bevolkingsregisters (BR) van 1820 tot 1900 kan men er raadplegen. Voor Hingene treft men er aan : de BR 1820-1900, BS 1807-1900 en de PR 1610 -1797, maar ook de PR van St-Stefanus-Hingene van 1797 tot 1893 en de PR van St-Margaretha-Wintam van 1797-1850. Van Weert zijn er de PR 1784-1812, de BS 1797-1890 (met hiaten) en de BR 1820-1900. En tenslotte kan men van Mariekerke inzien : de PR van 1616 tot 1797 en BR 1820-1900. Omdat Weert vroeger parochieel onder Temse ressorteerde zijn ook de bewerkte PR van Temse aanwezig.

Ook documenten, zowel hedendaagse als uit het Ancien Regime, betreffende gemeentelijke zaken als openbare orde, armenzorg, onderwijs, erediens, fiscaliteit en algemeen bestuur van Bornem en deelgemeenten, waarin kiezerslijsten, volkstellingen en briefwisseling, zijn ruim vertegenwoordigd.

Wie geïnteresseerd is mag niet nalaten eens een kijkje te komen nemen.

Karel De Paradé.

Processen-verbaal te Mariekerke, 1803-1878.

Bij het zoeken naar gegevens over Mariekerke in het fonds "Hedendaags gemeentearchief van Mariekerke", berustend op het Rijksarchief te Antwerpen, vonden we in de rubriek "Politie, veiligheid, gerecht" onder nummer 179 een dik pak processen-verbaal terug, opgesteld door de burgemeester of veldwachter van Mariekerke.

Deze stukken bestrijken de periode tussen 1803 en 1878 en schetsen een sociaal beeld van de dorpelingen. Diefstallen en mishandelingen, dronkenschap en vandalisme worden beschreven, maar ook jacht- en vismisdrijven, branden, verdrinkingen, alsook heldendaden komen ruimschoots aan bod. Dit alles tegen de achtergrond van verarming, die des te schrijnender werd hoe meer de 19de eeuw vorderde.

Onze vriend Karel De Paradé is momenteel deze processen-verbaal aan het inventariseren, zodat binnenkort op het gemeentearchief te Bornem een bewerkte inventaris met namenklapper zal kunnen geraadpleegd worden.

Toch kunnen we het niet laten om nu al enkele staaltjes te geven van geruchtmakende gebeurtenissen uit die tijd.

Zo is er begin februari 1841 de redding van een schip door de samenwerking van tientallen Mariekerkenaren. Een zekere Vermeulen uit Baasrode had zijn schuit in een kil gelegd aan de overzijde der Schelde. Maar omdat de stroom aan het dichtvriezen was werd het vaartuig door het ijs op de palen gedrongen waardoor een enorm lek onstond. Al pompend kon hij zijn schip drijvend houden. Maar tijdens de nacht van 4 op 5 februari werd de boot door de ijsschollen en door een gierende wind naar het midden van de Schelde gedreven. Op het aanhoudende hulpgeroep kwamen dan alle inwoners (volgens het proces-verbaal) naar de stroom gelopen. Enkelens plaatsten een visserssloep in het water en met haken en andere gereedschappen werd een vaargeul in het ijs gekapt tot bij het schip in nood. Alle kabels en lijnen die men maar kon vinden werden vastgemaakt en vervolgens aan land gebracht. Gedurende vijf uur werd dan door tachtig man het schip door het ijs naar de kant getrokken en het is pas om vier uur in de namiddag van 5 februari dat de boot veilig in een kil kan geloodst worden. Vermeulen verklaart later dat hij, zijn vrouw en zijn kinderen hun leven te danken hebben aan Adrianus Kind, schippersgast van Mariekerke, die hen geen moment verlaten heeft in een zo verschrikkelijke en buitengewone koude.

Van een heldendaad gesproken! Er zijn ook minder schone feiten. Zo is er de "plundering" van een op een zandbank gestrand schip door veertig Mariekerkenaren. Hun excuus is dat ze dachten hiermee geen kwaad te doen, omdat anders het Scheldewater de rogge toch zou weggespoeld hebben. Maar de rechter heeft er zo niet over gedacht en spreekt gevangenisstraffen uit van 15 dagen tot 6 weken, vermeerderd met een geldboete.

En als afsluiter nog een weinig fraaie gebeurtenis, namelijk een zware vechtpartij op 27 mei 1866 's avonds op de hof van herbergier Peeter Van Hemelrijk.

Men had een tent opgesteld in de hof van Van Hemelrijk en daarin was Leopold De Bruyn uit Hamme een poppenspel aan het opvoeren. De toeschouwers zaten of stonden bovenop en tussen enkele banken. Desiderius R., twintig jaar jong en visser en landbouwer van beroep, stond ook op een bank, maar werd er afgedrongen en viel op Alexander S. Deze laatste kon dit niet hebben en weldra stond alles figuurlijk in vuur en vlam. De kleren van Alexander S. werden kapot getrokken, er werd met stoelen gezwaaid en gebatterd dat het een lust was, zelfs tot achter de toneelscene van de poppenspeler. Een groot deel van de toeschouwers sloeg langs alle zijden op de vlucht. De uiteindelijke schade is niet mis: 25 francs aan de poppen en andere speelbenodigdheden, verder een gebroken stoel en bank, en enkele glazen. Ook al bevestigen de getuigen dat Desiderius R. de aanstoker is tot dit gevecht, toch beweert deze dat hij pas als tweede heeft geslagen. We hebben geen uitspraak gevonden over dit delict.

Dit zijn maar drie voorbeelden uit een ganse reeks die beknopt, maar wel met toevoeging van naam en toenaam, zullen weergegeven worden in de hierbovengenoemde inventaris.

Benny Croket

Vragen staat vrij.

- * Heeft u vragen in verband met archeologie of heeft u zelf ooit voorwerpen uit een ver verleden gevonden en vraagt u zich af wat het kan zijn, contacteer dan de mensen van onze archeologische werkgroep: Geert en Jules Segers, Koen Grolus of Krista Mees.
- * Mogelijk liggen er op uw zolder nog boeken van volksschrijvers. Daar vooral de werken van de volksschrijver bij uitstek Abraham Hans een heemkundige en geschiedkundige inslag hebben, zijn ze voor ons van waarde. Ook doodsprentjes, oudere of recente, dragen onze interesse weg. Wilt u boeken en/of prentjes schenken, ruilen of eventueel verkopen, of wilt u deze zaken alleen maar onder de aandacht brengen, neem dan contact op met onze bibliothecaris Karel Michiels.
- * Opdat in onze heemkundige bibliotheek alles te vinden zou zijn wat betreft Klein-Brabant, zoeken we nog steeds boeken, onuitgegeven studies en thesissen, postkaarten, oude en minder oude foto's, archiefstukken, kaarten, enz... Denkt u iets interessants te hebben voor ons, laat het dan weten aan Karel Michiels.
- * Vele oude documenten, gemeentekaarten, kaartboeken, enz. zijn in het verleden door allerlei omstandigheden in privéhanden terechtgekomen. Verzamelaars hebben dikwijls een schat aan iconografisch materiaal. Omdat we als Vereniging voor Heemkunde dit alles zouden willen inventariseren, zouden we het ten eerste op prijs stellen wanneer we een afdruk of copie, of gewoon een beschrijving van het stuk zouden bekommen. De privacy omtrent het bezit blijft verzekerd.
- * Genealogische vraagstukken kunt u het best bespreken met onze stamboomspecialisten Karel De Paradé en Louis Callaert. Dezen kunt u meestal vinden op het archief in het Landhuis te Bornem of in de bibliotheek te Puurs.

Het archeologisch museum "Coolhem" te Kalfort-Puurs stelt zich voor.

Sedert korte tijd kan men te Kalfort-Puurs terecht in het archeologisch museum van het Coolhem. Het geheel bestaat uit een archeologisch **parkgedeelte** en een archeologisch-historisch **museum**.

Het belangrijkste tijdperk van het domein Coolhem situeert zich van de 15de tot het begin van de 19de eeuw. Na een lange bewoningsperiode die zich uitstrekt over de metaaltijden, de Romeinse en het vroeg-middeleeuwse tijdvak, kochten de paters van Sint-Bernaerts te Hemiksem het goed in 1470. Stilaan begonnen zij met een monumentale uitbouw (kerk, refter, slaapzalen, brouwerij, wasserij, stallen, ontvangstkamers, poortgebouw, hoeves, schuur,...) van wat hun belangrijkste refugie zou worden. Van hieruit deden zij niet alleen het administratieve beheer van hun goederen te Puurs, maar hier ook verbleven ze in tijd van nood. Eind 18de eeuw werd beslag gelegd

op het domein door de Franse bezetter en korte tijd nadien werd het als zwart goed verkocht, waarna een groot gedeelte van de gebouwen afgebroken werd.

Begin jaren '90 werd begonnen met een **archeologische opgraving** die heel wat van deze **oude grondvesten** weer aan het licht bracht. In de oude schuur op het binnenhof werd door de gemeente Puurs, eigenaar van dit gedeelte van het domein, naast een **milieu-educatief centrum** een **archeologisch museum** ingericht, waar de meest belangrijkste vondsten van de opgraving ondergebracht werden. Daarnaast zijn er nog enkele kasten met vondsten uit de ruimere regio uit de *prehistorie, metaaltijden, romeinse en vroeg-middeleeuwse periode*. Tot de meest opmerkelijke vondsten behoren een vroeg 15de eeuws grijs kannetje, majolica, tinnen borden, een tinnen vork en lepels, 17de eeuws glas, een benen tandenborstel,....

Alle voorwerpen zijn **rijkelijk voorzien van commentaar** en een **tijdsband** van het Puurse domein en van Coolhem plaatst alles in de juiste context. **Foto's en plannen** uit de verschillende opgravingscampagnes geven de bezoeker een beeld van de vondstomstandigheden.

In het archeologisch parkgedeelte kan men op verschillende plaatsen de authentieke funderingen van het hoofdgebouw bekijken. **Informatieborden** geven uitleg bij de bewaarde resten en bij de gebouwen die de loop der tijden doorstaan hebben. Kortom, het geheel is een bezoek meer dan overwaard !!

Geert Segers

Stambomen maken : een hobby apart.

Een aantal Kleinbrabanders zijn reeds enkele of meerdere jaren bezig met het opzoeken en samenstellen van hun stamboom. Dit kan gaan om hun rechtstreekse voorouders die dezelfde naam dragen. Het kan ook meer uitgebreid in "de kwartierstaat", d.w.z. alle voorouders. Elke generatie komen er dan ook de moeders bij, van wie weer de ouders worden opgezocht. Wie hiermee begint is een tijd zoet.

Heeft u er een idee van hoeveel voorouders u wel heeft ? Iedere generatie geeft een verdubbeling en dit loopt wiskundig op tot astronomische cijfers. Neemt Jan Peeters, geboren in 1970. Hij heeft in tweede generatie 2 ouders, geboren omstreeks 1940, en in derde generatie 4 grootouders, geboren omstreeks 1910, en dus al 6 voorouders. Hij heeft in vierde generatie 8 overgrootouders, geboren omstreeks 1880, en dan al 14 voorouders. Omstreeks 1850 werden in de vijfde generatie zijn 16 betovergrootouders geboren, in totaal al 30 voorouders. Rond 1820, onder het Hollands Tijdvak, zagen zijn 32 oud-ouders het levenslicht en heeft hij al 62 voorouders. Omstreeks de Boerenkrijg heeft hij 64 oud-grootouders in de zevende generatie en al 126 voorouders.

Waarschijnlijk heeft Jan Peeters nu al "kwartierverlies", d.w.z. namen die opnieuw voorkomen in zijn kwartierstaat. Als hij het nog niet heeft, volgt het wel in verdere generaties. Want het aantal voorouders groeit zodanig

aan -verdubbeling om de 30 jaar- dat dit verschijnsel niet meer dan logisch is. Ten eerste omdat onze voorouders vroeger meestal ter plaatse huwden of toch met iemand van een aangrenzend dorp of een inwijkeling ervan en omdat het theoretisch aantal ons na een aantal eeuwen meer voorouders zou geven dan er toen mensen op de wereld waren! Voor sommigen komt dit kwartierverlies vlug, als bv. nicht en neef met elkaar huwden. Maar onze moeders waren min of meer allemaal verre achternichten van onze vaders en vrouwen dus al familie van hun man voor ze er mee huwden. In theorie zouden we al ten tijde van de ontdekking van Amerika (1492), in de zeventiende generatie, 65 536 nieuwe voorouders krijgen, genoemd stamoud-betovergrootouders, en in totaal reeds 131 070 voorouders. Bij de Gulden-sporenslag (1302) 4 194 304 nieuwe voorouders of een totaal van 8 388 606. Ten tijde van de eerste kruitocht (1096) zou Jan Peeters al meer dan 1 miljard voorouders hebben, waarvan de helft in de dertigste generatie.

Het vergelijken van stambomen van streekgenoten en opzoeken van kwartierverlies gebeurt enkele malen tijdens het winterseizoen op initiatief van de Vereniging voor Heemkunde. Deze samenkomsten van stamboomliefhebbers gaan door in de cafetaria van cultuurhuis Begijnhof, Begijnhofstraat in Puurs. Deze avonden worden aangekondigd in de plaatselijke pers en in de archieven waar stamboomzoekers elkaar vinden. De liefhebbers brengen hun kwartierstaat mee om te vergelijken met de resultaten van andere zoekers en om eventuele aanknopingspunten te vinden. Ook alle belangstellenden zijn welkom want streekgenoten zijn familiegenoten. Al zegt men soms wel dat het van het "twintigste knoopsgat" is, meestal zijn ze veel dichter verwant dan ze wel denken.

Louis Callaert

Onze bibliotheek staat voor u open.

Onze kring heeft inderdaad een rijk boekenbezit. In zijn totaliteit mag men stellen dat het hier gaat om ongeveer 500 titels. Dat de meeste werken in een heemkundige richting liggen hoeft geen betoog. Wel gaat het hier om heemkunde in al zijn verschillende vormen. Men treft hier zowel plaatselijke geschiedenis, die gericht is op Klein-Brabant, als heemkunde in zijn ruimere vorm. Dat laatste is te danken aan ons ruilverkeer met verschillende heemkundige kringen. Daar onze eigen vereniging zelf heel wat heeft gepubliceerd, van fotoboeken, geschiedkundige onderwerpen tot familiekunde, is ons aanbod zeer ruim.

Geïnteresseerden kunnen na afspraak dit boekenbezit raadplegen in de St.-Bernardusabdij aan de Kloosterstraat te Bornem, waar onze bibliotheek en archief een veilig onderkomen heeft gevonden.

Voor raadpleging bibliotheek en archief : na afspraak met :

* Karel Michiels, Kapelstraat 44, 2880 Bornem, ☎03/8890506

* Pater Lambertus, abdij, Kloosterstraat 71, 2880 Bornem, ☎03/8890811

Karel Michiels

Boekennieuws.

- * *Geschiedenis van Baasrode* - G. Boeykens : dit boek is de heruitgave van het levenswerk van pastoor Gerard Boeykens dat in 1940 werd uitgegeven. Met correct historisch inzicht en in een begrijpbare taal schetst deze volkse vorser het boeiende verleden van Baasrode. Een uitgave van het Genootschap voor Geschiedenis en Volkskunde, Kattenberg 138, 2140 Borgerhout-Antwerpen.
- * *Hoe rijk was arm Vlaanderen ?* - C. Vandenbroeke : een boek over de demografische en sociaal-ekonomische toestand van het Vlaanderen van de 18de eeuw. De auteur beschrijft de demografie, de levensstandaard, vergelijkingen van het BNP, de fiscaliteit en de regionale belastingen, koopkracht en koopgedrag in die periode. Het boek is uitgegeven door het Genootschap voor Geschiedenis, Brugge, en uitgeverij Marc Van de Wiele, Brugge.
- * *Boerenkrijgtschrift 1798* : in zijn derde jaargang publiceert de redactie weerom verscheidene artikels over de geschiedenis en de historiografie van de Boerenkrijg. Hierdoor krijgt men een beter beeld van dit tijdsgebeuren. Ook over de voorbereidingen naar het herdenkingsjaar 1998 kunt u reeds heel wat vernemen. Een uitgave van het Boerenkrijgcomité Klein-Brabant, Boskant 77, 2880 Bornem,
- * *Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen, deel 13n3, prov. Antwerpen, arr. Mechelen, kanton Puurs, Klein-Brabant* : in dit zopas verschenen boekdeel, uit de reeks die de architecturale inventaris zal worden van het cultuurbezit in België, wordt systematisch en met veel fotomateriaal, en op een verstaanbare manier voor ieder, het bouwkundig erfgoed van de Klein-brabantse gemeenten en deelgemeenten beschreven. Deze gids is het resultaat van veel archiefonderzoek, bezoeken ter plaatse en ook van samenwerking met de gemeentediensten, bibliotheken, toeristische diensten en heemkundigen van Klein-Brabant. Het boek kan nog tot 31 december 1995 verkregen worden aan de promotieprijs van 1595 Bfr. (excl. verzendkosten) bij Brepols, Steenweg op Tielen 68, 2300 Turnhout. Op dit adres kan men ook de gegevens bekomen van vorige en van de nog in voorbereiding zijnde boekdelen.
- * *Geogids Bornem* - P. Diriken : in deze nieuwste Geo-gids, de vorige editie was reeds lange tijd uitverkocht, leidt de auteur ons door het historische, landschappelijke, culturele en toeristische aanbod van Bornem. De lezer krijgt bovendien een leerrijke uitleg omtrent het Bornemse landschap, de bouwkundige aspecten, de landbouw en de industrie. En last but not least wordt een kant-en-klare fietstocht door Bornem voorgeschoteld. De Geo-gids is te verkrijgen aan de prijs van 150 fr. op het gemeentehuis van Bornem, Hingenesteenweg 13, of in het toeristisch infokantoor 'het Landhuis' of bij uitgeverij Georeto, Rozenstraat 11, 3723 Kortesseem.

Proeve van Kleinbrabantse bibliografie 1994-1995 (Deel I).

- S(ibylle) DE SADELEER, H(ilde) KENNES, G(reet) PLOMTEUX, R(ita) STEYAERT. Bouwen door de eeuwen heen, Inventaris van het cultuurbezit, Architectuur, Deel 13n3, Provincie Antwerpen, Arrondissement Mechelen, Kanton Puurs, Klein-Brabant. - Turnhout, Brepols, 1995, 341 blz., ill., krtn, plans.
- L(ouis) CALLAERT. Leve het leven, een filosofische inventaris van midde-len om zich gelukkig te voelen. Puurs, in eigen beheer, Europastraat 14, 1995, 60 blz.
- S(tefan) ZWEIG. Emile Verhaeren, sa vie, son oeuvre, traduit de l'Allemand par Paul Morisse et Henri Chervet. -Paris, Livre de Poche, 1995, 207 blz.
- E(mile) VERHAEREN, Les Forces Tumultueuses et autres poèmes, Choix et présentation par Georges Thinès. Paris, Orphée-La Différence, 1994, 185 blz.
- J(acques) MARX. Verhaeren et le "Sturm und drang" moderniste.-Bérénice, Rivista quadrimestriale di studi comparati et ricerche sulle avanguardie (1995), 249-262.
- V(éronique) JAGO-ANTOINE, M(arc) QUAGHEBEUR. Emile Verhaeren, Dossier dirigé par V. Jago-Antoine et M. Quaghebeur. -Textyles, Revue des lettres belges de langue Française, Bruxelles, 1994, 1-236, ill.
- J(utta) HOEFEL. Der Belgische Lyriker Emile Verhaeren.-Frankfurt am Main, Peter Lang, 1994, 249 blz.
- E(mile) VERHAEREN. Poésie Complète 1, Les Soirs, Les Débauches, Les Flambaux Noirs, Edition critique établie et présentée par Michel Otten.-Bruxelles, Editions Labor et Archives et Musée de la Littérature, 1994, 270 blz.
- P(aul) SERVAES. Catalogus "Marie Gevers en Emile Verhaeren". (25 maart-29 oktober 1995-Provinciaal museum Emile Verhaeren Sint-Amands) Sint-Amands, Stichting Emile Verhaeren vzw, 1995, 44 blz., ill.
- M(arie) GEVERS. La Comtesse des digues, Roman, Préface de Jacques Sojcher, Lecture de Vincent Vancoppenolle, Illustration de couverture : Théo Van Rysselberghe, Voilier sur l'Escaut (détail). -Arles-Bruxelles, Actes Sud et Labor, 1995, 202 blz., ill.
- M(arnix) GIJSEN. Van een paling die niet wilde sterven, illustraties Gerard Gaudaen.-Lier, NV Edipa, 1995, 24 blz., ill. (heruitgave door Leon Rochtus, Antwerpen)
- R(aoul) BAUER. De Lage Landen, Een geschiedenis in de spiegel van Europa. -Tielt, Lannoo NV, 1994, ill.
- J(ozef) VAN EETVELT, J(uliaan) MAEREVOET, E(ugeen) VAN LENT. Het land van Bornem, fotografie Rik Van Lent sr. -Lier, NV Edipa, 1995, 159 blz., ill.
- J(ean-Pierre) DE BRUYN. De Dendermondse Schildersschool, een kunsthistorische benadering. -Dendermonde, Ronde Tafel 57, 1994, 328 blz., ill.

F(rans) VAN CAMPENHOUT. Een riet tussen de tanden, Essay over Bert Peleman. -Antwerpen, Zuid en Noord, 1994, 108 blz., ill.

L(ode) MAEREVOET (met de medewerking van F. De Bondt). Bijdrage tot de studie van de woordenschat van de Scheldevisiers te Mariekerke. - Tongeren, NV Michiels, 1994, 221 blz., ill. (Heruitgave door Luc Rochtus, Antwerpen)

Sint-Bernards-aan-de-Schelde. Heemkundig jaarboek van de Vereniging voor Heemkunde in Klein-Brabant, 30 (1995), Bornem, Vereniging voor Heemkunde in Klein-Brabant, 1995, 168 blz., ill.

B(ert) PELEMAN. De Droom-Boomgaard, Een garve "gedroomde" gedichten, Vrijbrief door Anton Van Wilderode, Illustraties Wim De Cock, houtsneden. -Puurs, Drukkerij-Uitgeverij Baeté, 1995, 16 blz., ill.

W(im) PERSOON. "Ik heb leren relativeren" Bert Peleman 80 jaar. -Gazet van Antwerpen, 19 april 1995.

P(aul) SERVAES. Bert Peleman tachtig. -Ons Klein-Brabant-Vaartland, 14 april 1995.

J(an) D'HAESE. De Schelde verliest Bert Peleman. -'t Pallieterke, 9 augustus 1995.

MSS (Ludo Van Ingelgem). Scheldedichter Bert Peleman is niet meer. -Het Nieuwsblad, 8 augustus 1995.

Bert Peleman voor eeuwig bij de Schelde. -Gazet van Antwerpen, 11 augustus 1995.

S(taf) DE LIE. Dichter van de Schelde begraven, Carolus Borromeuskerk in Antwerpen propvol voor uitvaart Bert Peleman. -Het Nieuwsblad, 11 augustus 1995.

L(udo) PERMENTIER. Bert Peleman overleden. - De Standaard, 7 augustus 1995.

Schrijver-dichter Peleman overleden. -Het Volk, 7 augustus 1995.

Schrijver Bert Peleman gestorven. -Gazet van Antwerpen, 7 augustus 1995.

P(aul) SERVAES. In Memoriam Bert Peleman, een Puurs-sang, Kleinbrabants dichter van universele poëzie. -Ons Klein-Brabant-Vaartland, 11 augustus 1995.

G(uido) LAUWAERT. Vlaamse Helden, Blaaskaak, Het Parool, 12 augustus 1995. (Bij het overlijden van Bert Peleman)

P(aul) RENARD, P(ierre) QUERLEU. Emile Verhaeren, Etudes réunies par P. Renard et P. Querleu. -Nord, revue de critique et de création littéraire du nord/pas-de-calais, nr. 22, decembre 1993, 7-79, ill.

G(unther) JOYE. Verhaerenmuseum absolute blikvanger Klein-Brabant. -Het Laatste Nieuws, 15 oktober 1995, ill.

Pronkstuk wordt gerestaureerd, Zeventiende-eeuwse Canegemhoeve krijgt weer "Duiventil". -Gazet van Antwerpen, 18 november 1995, ill.

Overgrootva trakteert, Voorouders ontmoeten elkaar in stamboomcafé. -Gazet van Antwerpen, 16 november 1995, ill.

MSS (Ludo Van Ingelgem). Klein-Brabant lokt toeristen, Bornem, Puurs en Sint-Amands ondertekenen konvenant met Streek-VVV en provincie. -Het Nieuwsblad, 6-7 mei 1995, ill.

Paul Servaes

Heemkundige nieuwsjes.

- * In de loop van het voorbije jaar hadden opnamen plaats respektievelijk te Eikevliet, Oppuurs en op de Margrietheide (grens Mariekerke-Bornem) voor diverse afleveringen van de nieuwe TV-serie "Ons Geluk" naar het scenario van Paul Koeck op basis van de werken van Gerard Walschap uit Londerzeel. (LR)
- * Het heemkundig jaarboek, jaargang 31, van de Vereniging voor Heemkunde in Klein-Brabant dat in de tweede helft van 1996 zal verschijnen, zal een prentkaarten- en fotoboek zijn. Daarom doen we nu een oproep aan iedereen die prentkaarten of foto's (groepen, gebeurtenissen, sportmanifestaties,...) heeft met betrekking op Klein-Brabant tot ca. 1950 hiervan een fotocopy, met op de achterzijde uw naam en adres, te bezorgen aan onze bestuursleden zodat hieruit kan geselecteerd worden. De namen van de uitleners en medewerkers worden zeker vermeld.
- * In Mariekerke werd voorbije zomer gestart met een scheepvaart- en visserijmuseum. Het museum is gelegen in de Omgangstraat 34 (tel. 052-342625) en conservator is Armand De Becker. Voorlopig worden slechts een paar honderd voorwerpen tentoongesteld doch het is de bedoeling na uitbreiding van de lokalen de verzameling van meer dan 3000 museumstukken een plaats te bezorgen. (LR)
- * In "Ons Heem" jg. 49 nr. 2-1995 is een belangrijke bijdrage opgenomen van Luc Schokkaert over "De archief- en documentatiecentra en de bronnen voor de lokale geschiedschrijving, in het bijzonder van de jeugdbewegingen." Luc Schokkaert uit Kalfort is afdelingshoofd Publieke Diensten van het Kadoc te Leuven ; hij was jarenlang bestuurslid van onze vereniging. (LR)
- * Op woensdag 31 januari 1996 vanaf 19.30 uur organiseert onze vereniging weerom een Stamboomcafé, zijnde een gezellige bijeenkomst van familiekundigen waar tussen pot en pint gegevens en ervaringen kunnen uitgewisseld worden. Deze avonden zijn zowel bedoeld voor de vergaderden als voor de familiekundigen in spe. Houdt dus deze avond vrij en kom naar het cafétaria van cultuurhuis "Begijnhof", Begijnhofstraat 15, te Puurs. (LC)
- * Twee jaar geleden bracht Luc Rochtus naar aanleiding van een bezoek van kunstschilder Pol Mara en diens echtgenote (afkomstig uit Bornem) en burgemeester Maurice Chabert uit Gordes aan de St.-Bernardsabdij te Bornem (o.l.v. pater Lambertus) deze groep in contact met burgemeester J. Van Eetvelt met de bedoeling en de hoop op een jumelage tussen de gemeenten Bornem en Gordes (Provence). Smedende band voor deze jumelage is het bestaan op het grondgebied van deze beide gemeenten van een cistercienserabdij.
- * In De Casteleyn, d'Urselstraat 5 te Hingene, kan men nog aan de prijs van 200 fr. op fondsdruk de "kaart kastelnij of baronij van Bornem, Sanderus, XVIIe" (48x34 cm) bekomen. (BC)

De hoeven van Klein-Brabant.

De Zeuthoeve te Puurs, de Canegemhoeve te Wintham, het Hof te Sint-Amands, kent u ze ? De één is al belangrijker of bekender dan de ander, maar toch waren het, of zijn het zelfs nog, belangrijke boerderijen die de landelijke geschiedenis van onze streek mee hebben geïllustreerd. Deze monumenten van ons verleden dienen in een nieuw heemkundig daglicht te worden gesteld. Daarom is de Vereniging voor Heemkunde in Klein-Brabant begonnen met de uitgave in beperkte oplage van een reeks brochures waarin deze hoeven, hun eigenaars en pachters, hun landbouwareaal, bestudeerd en beschreven worden.

Als eerste in de rij verschijnt *De Canegemhoeve en haar duiventil*. Hierin kunt u alles vernemen over de belangrijkste gebeurtenissen sinds 1626 tot heden op deze boerderij, met de duiventoren als merkwaardig monument, te Hingene-Wintham en het verhaal lezen van haar bewoners en eigenaars. Een nieuwe historische studie waarvan de meeste gegevens en foto's nog nergens gepubliceerd werden.

U kunt deze brochure van bijna honderd bladzijden bekomen door 250 fr. (+35 fr. verzendkosten buiten Klein-Brabant) te storten op ons rekeningnummer (zie hieronder) of door contact op te nemen met Benny Croket, Beekje 2, 2880 Hingene ☎03/8896365.

Maak gebruik van de Kleinbrabantse archieven.

Gemeentearchief Bornem : Landhuis, Kardinaal Cardijnplein 1, 2880 Bornem.

openingsuren : elke woensdag van 13.00 tot 17.00 en elke 2de zaterdag van de maand van 10.00 tot 12.00.

Gemeentearchief Puurs : in de gemeentelijke bibliotheek, Hoogstraat 31, te Puurs kan men tijdens de openingsuren terecht voor raadpleging van de BS (ca. 1800-1895) van Puurs, Breendonk, Liezele en Ruisbroek. ☎03/8894200.

Gemeentearchief Sint-Amands : in te kijken op het Gemeentehuis, L. Van der Looystraat 10 te St.-Amands, elke voormiddag van maandag tot vrijdag.

Hoe kunt u ons bereiken.

zetel van de vereniging : abdij, Kloosterstraat 71, 2880 Bornem

voorzitter : Luc Rochtus, Van Breestraat 33, 2018 Antwerpen

secretaris : Louis Callaert, Europastraat 14, 2870 Puurs ☎03/8892314

penningmeester : Erik Verheyen, Maalderstraat 1, 2890 Sint-Amands

☎052/330415

Ons rekeningnummer : 068-2009142-08 of 000-0659957-66

Nota : de auteurs zijn verantwoordelijk voor de vorm en de inhoud van de door hun ondertekende bijdragen.